Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

18 януари 2022 година*

„Преюдициално запитване — Свободно предоставяне на услуги — Член 49 ДФЕС — Директива 2006/123/ЕО — Член 15 — Възнаграждения на архитекти и инженери — Задължителни минимални тарифи — Директен ефект — Решение за установяване на неизпълнение на задължения, постановено в хода на производство пред национална юрисдикция“

По дело C-261/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) с акт от 14 май 2020 г., постъпил в Съда на 15 юни 2020 г., в рамките на производство по дело

Thelen Technopark Berlin GmbH

срещу

MN,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, L. Bay Larsen, заместник-председател, Ал. Арабаджиев, A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (докладчик), I. Ziemele и J. Passer, председатели на състави, M. Ilešič, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra и L. S. Rossi, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: M. Krausenböck, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 3 май 2021 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Thelen Technopark Berlin GmbH, от M. Schultz, Rechtsanwalt,

– за MN, от V. Vorwerk и H. Piorreck, а впоследствие от V. Vorwerk, Rechtsanwälte,

* Език на производството: немски.

– за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman, M. L. Noort, M. H. S. Gijzen и J. Langer, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от L. Armati, L. Malferrari, W. Mölls и M. Kellerbauer, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 юли 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 49 ДФЕС, както и на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 2006 г., стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 58, стр. 50).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Thelen Technopark Berlin GmbH (наричано по-нататък „Thelen“) и MN във връзка с плащането на възнаграждения на последния.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображение 6 от Директива 2006/123 гласи:

„[Бариерите пред свободата на установяване за доставчиците в държавите членки и бариерите за свободното движение на услуги между държавите членки] не могат да бъдат премахнати като се разчита единствено на прякото прилагане на [членове 49 ДФЕС и 56 ДФЕС], тъй като от една страна разглеждането им като отделни случаи чрез процедурите за нарушения срещу засегнатите държави членки би било, особено след разширяването, изключително сложно за националните институции и тези на [Съюза] и от друга страна, премахването на много от пречките изисква предварителна координация на законови схеми, включително установяването на административно сътрудничество. Както са признали Европейският парламент и Съветът [на Европейския съюз], един законодателен инструмент на [Съюза] ще направи възможно постигането на истински вътрешен пазар на услуги“.

4 Член 2, параграф 1 от тази директива предвижда:

„Настоящата директива се прилага за услуги, предоставяни от доставчици, установени в държава членка“.

5 Член 15 от посочената директива гласи:

„1. Държавите членки проверяват дали в техните правни системи съществуват някои от изискванията по параграф 2 и гарантират, че те са съвместими с условията, заложени в параграф 3. Държавите членки адаптират своите законови, подзаконови и административни разпоредби, така че да станат съвместими с тези условия.

2. Държавите членки проверяват дали техните правни системи поставят достъпа до или упражняването на дейност по предоставянето на услуга в зависимост от спазването на някои от следните недискриминационни изисквания:

[…]

ж) фиксирани минимални и/или максимални тарифи, с които доставчикът трябва да се съобразява;

[…].

3. Държавите членки удостоверяват, че изискванията, посочени в параграф 2, отговарят на следните условия:

а) недискриминация: изискванията не трябва да дискриминират нито пряко, нито непряко на основата на [гражданството], нито на основание местоположение на адреса на управление по отношение на компаниите;

б) необходимост: изискванията трябва да са оправдани от наложителна причин[а], свързана с обществения интерес;

в) пропорционалност: изискванията трябва да са подходящи за постигане на преследваната цел, не трябва да надхвърлят необходимото за нейното постигане и не трябва да е възможно да бъдат заменени с други, по-малко рестриктивни мерки, които постигат същия резултат.

[…]“.

Германското право

6 Въпросът за възнагражденията на архитектите и инженерите се урежда от Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure - HOAI) (Наредба за възнагражденията за услугите на архитектите и инженерите; хонорари на архитектите и инженерите — HOAI) от 10 юли 2013 г. (BGBl. 2013 I, стр. 2276, наричана по-нататък „HOAI“).

7 Член 1 от HOAI е формулиран по следния начин:

„Тази наредба урежда начина на изчисляване на възнагражденията за основни услуги (по договори за поръчка) на архитектите и инженерите, установени в Германия, доколкото посочените основни услуги са обхванати от тази наредба и се осъществяват от територията на Германия“.

8 Член 7, параграфи 1, 3 и 5 от този акт предвижда:

„1. Хонорарите се определят въз основа на писмения договор, сключен от договарящите страни при възлагането на поръчката, и в рамките на предвидените в настоящата наредба минимални и максимални ставки.

[…]

3. Минималните ставки, определени в настоящата наредба, могат да бъдат намалявани в изключителни случаи с писмено споразумение.

[…]

5. Ако при възлагането на поръчката не е уговорено друго в писмена форма, необоримо се смята, че са уговорени съответните минимални ставки съгласно параграф 1.

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

9 На 2 юни 2016 г. Thelen (дружество за недвижими имоти) и MN (инженер) сключват договор за инженерни услуги, по силата на който срещу възнаграждение във фиксиран размер от 55 025 EUR MN се задължава да извърши определени услуги по HOAI във връзка с осъществяването на проект за строителство в Берлин (Германия).

10 След като прекратява този договор с писмо от 2 юни 2017 г., през юли 2017 г. MN издава крайната фактура за извършените услуги, като прилага минималните ставки, споменати в член 7 от HOAI. Вземайки предвид вече преведените от Thelen суми, MN сезира Landgericht Essen (Областен съд Есен, Германия) с искане за заплащане на дължимия остатък от 102 934,59 EUR, заедно с лихви и разноски за правно обслужване.

11 С решение от 28 декември 2017 г. този съд осъжда Thelen да заплати сумата от 100 108,34 EUR, заедно с лихви.

12 Thelen обжалва това решение пред Oberlandesgericht Hamm (Върховен областен съд Хам, Германия), който с решение от 23 юли 2019 г. частично изменя посоченото решение, като осъжда Thelen да заплати сумата от 96 768,03 EUR заедно с лихви.

13 Thelen подава ревизионна жалба срещу това решение пред Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия), който е запитващата юрисдикция по настоящото дело, като моли искът на MN да се отхвърли изцяло.

14 Запитващата юрисдикция припомня, че Съдът е приел в решение от 4 юли 2019 г., Комисия/Германия (C-377/17, EU:C:2019:562), и е потвърдил в определение от 6 февруари 2020 г., hapeg dresden (C-137/18, непубликувано, EU:C:2020:84) несъвместимостта на HOAI с член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123, без обаче да се произнесе по съвместимостта на HOAI с член 49 ДФЕС.

15 Според тази юрисдикция изходът на делото по ревизионната жалба зависи от отговора на въпроса дали член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 има директен ефект при спор, страни по който са единствено частноправни субекти, така че член 7 от HOAI да се остави без приложение с оглед на разрешаването на този спор.

16 Запитващата юрисдикция подчертава, от една страна, че видно от член 4, параграф 3 ДЕС и от член 288, трета алинея ДФЕС, държавите членки са длъжни да постигнат предвидения в директива резултат, и от друга страна, че това задължение е налице за всички органи на държавите членки, включително за съдебните органи, като посоченото задължение предполага по-специално че последните органи са длъжни, доколкото е възможно, да тълкуват вътрешното право в съответствие с правото на Съюза. Тази юрисдикция обаче уточнява, че принципът на съответстващо тълкуване не може да бъде основание за тълкуване contra legem на националното право.

17 В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че в случая не е възможно тълкуване на HOAI в съответствие с Директива 2006/123. Член 7 от HOAI не би могъл да се тълкува в смисъл, че не се прилага към уговорка за плащане на хонорар, предвиждаща възнаграждения в по-нисък размер от минималните ставки по HOAI. Според запитващата юрисдикция от HOAI следва, че такава уговорка е недействителна, освен в няколко изключителни случая, които не са налице в главното производство. Така запитващата юрисдикция счита, че тълкуване на HOAI в смисъл, че е допустимо отклонение от предвидените в този акт минимални ставки, би представлявало тълкуване contra legem на националното право.

18 Тази юрисдикция уточнява, че съставителите на последната редакция на HOAI са били наясно с евентуалната несъвместимост на предвидените в нея ставки с Директива 2006/123, но неправилно са счели, че могат да преодолеят тази несъвместимост, ограничавайки в член 1 от HOAI приложното поле на този акт до чисто вътрешни положения.

19 Ето защо запитващата юрисдикция счита, че изходът на делото по ревизионната жалба зависи най-вече от отговора на въпроса дали член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 има директен ефект при спор, страни по който са единствено частноправни субекти, така че, ако Съдът отговори утвърдително на този въпрос, член 7 от HOAI би трябвало да бъде оставен без приложение, а ревизионната жалба — уважена. Запитващата юрисдикция отбелязва, че посоченият въпрос изрично е оставен отворен в определение от 6 февруари 2020 г., hapeg dresden (C-137/18, непубликувано, EU:C:2020:84), поради което отправянето на преюдициално запитване е необходимо.

20 Според запитващата юрисдикция, макар Съдът вече да е приел, че член 15 от Директива 2006/123 има директен ефект и се прилага дори и в чисто вътрешни положения, все пак остават съмнения по въпроса дали член 15 от Директива 2006/123 има директен ефект в рамките на спор единствено между частноправни субекти. В това отношение тази юрисдикция цитира практиката на Съда, съгласно която разпоредбите на директива не могат да бъдат изтъквани между частноправни субекти дори когато държавите членки — както в случая Федерална република Германия — не са транспонирали тази директива или са я транспонирали неправилно. В главното производство двете страни по спора са именно частноправни субекти.

21 Според запитващата юрисдикция от практиката на Съда следва, че дадена директива не може да поражда задължения за частноправните субекти, така че по принцип тя не може да бъде изтъквана в спор, страни по който са единствено частноправни субекти, с цел да се остави без приложение противоречащата на тази директива правна уредба на съответната държава членка. Запитващата юрисдикция посочва, че не може да има разлика в зависимост от това дали една директива налага преки задължения на частноправните субекти, или им отнема пряко субективни права, предоставени им от националното законодателство, какъвто е настоящият случай с отнемането от инженер или архитект на предвиденото в националното законодателство право на възнаграждение според минималните ставки. Освен това запитващата юрисдикция счита, че главното производство не се обхваща от изключителните случаи, в които Съдът е признал директен ефект на директивите в спорове единствено между частноправни субекти.

22 В допълнение, запитващата юрисдикция смята, че макар HOAI да се отнася само до чисто вътрешни положения, въпросът дали този акт нарушава член 49 ДФЕС, по който Съдът не се е произнесъл, може да се окаже релевантен за разрешаването на спора в главното производство. В това отношение тази юрисдикция припомня, че в съответствие с принципа на предимство на правото на Съюза разпоредбите на Договорите и пряко приложимите актове на институциите водят до неприложимост по право на всяка противоречаща им национална разпоредба, дори при спор единствено между частноправни субекти.

23 При тези обстоятелства Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли от правото на Съюза, и в частност от член 4, параграф 3 ДЕС, член 288, трета алинея ДФЕС и член 260, параграф 1 ДФЕС, че в рамките на текущо съдебно производство между частноправни субекти разпоредбите на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 […] пораждат директен ефект по такъв начин, че вече не трябва да се прилагат противоречащите на Директивата национални разпоредби на член 7 от HOAI, според които с някои изключения [минималните ставки, определени в предвидената в този член таблица,] за проектантските и надзорните услуги на архитекти и инженери са задължителни, а уговорките в договори с архитекти и инженери за плащане на хонорар под минималните ставки са недействителни?

2) При отрицателен отговор на първия въпрос:
   а) Приетата от Федерална република Германия уредба по член 7 от HOAI, която предвижда задължителни минимални ставки за проектантските и надзорните услуги на архитекти и инженери, води ли до нарушение на свободата на установяване по член 49 ДФЕС или на други общи принципи на правото на Съюза?
   б) При утвърдителен отговор на буква а) от втория въпрос: наличието на такова нарушение означава ли, че в рамките на текущо съдебно производство между частноправни субекти вече не следва да се прилагат националните разпоредби относно задължителните минимални ставки (в случая — член 7 от HOAI)?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

24 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че национална юрисдикция, сезирана със спор единствено между частноправни субекти, е длъжна да остави без приложение национална правна уредба, която в нарушение на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 определя минимални ставки на възнагражденията за услугите на архитекти и инженери и съгласно която уговорките, отклоняващи се от тази правна уредба, са недействителни.

25 За да се отговори на първия въпрос, следва да се припомни, на първо място, че принципът на предимство на правото на Съюза утвърждава върховенството на правото на Съюза над правото на държавите членки и задължава всички институции на държавите членки да осигурят пълното действие на различните норми на Съюза, като правото на държавите членки не може да накърнява признатото действие на тези различни норми на територията на посочените държави (решение от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 53 и 54 и цитираната съдебна практика).

26 За да се гарантира ефективността на всички разпоредби от правото на Съюза, този принцип задължава по-специално националните юрисдикции във възможно най-голяма степен да тълкуват вътрешното си право по начин, съответстващ на правото на Съюза, и да признаят на частноправните субекти възможността да бъдат обезщетени при накърняване на правата им поради нарушение на правото на Съюза, за което отговорност носи държава членка (решение от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 57).

27 По-конкретно Съдът многократно е постановявал, че национална юрисдикция, която е сезирана по спор единствено между частноправни субекти, е длъжна при прилагането на вътрешноправните разпоредби, приети с цел транспониране на предвидени в директива задължения, да вземе предвид нормите от националното право в тяхната цялост и във възможно най-голяма степен да ги тълкува предвид текста и целта на тази директива, за да се стигне до решение, съответстващо на преследваната от нея цел (решения от 15 януари 2014 г., Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, т. 38 и цитираната съдебна практика и от 4 юни 2015 г., Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, т. 33).

28 Принципът на съответстващо тълкуване на националното право обаче има определени ограничения. Така задължението на националния съд да се позове на съдържанието на директива, когато тълкува или прилага релевантните норми на вътрешното право, е ограничено от общите принципи на правото и не може да служи за основа на тълкуване contra legem на националното право (вж. в този смисъл решения от 15 януари 2014 г., Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, т. 39 и цитираната съдебна практика и от 13 декември 2018 г., Hein, C-385/17, EU:C:2018:1018, т. 51).

29 В настоящия случай, както бе отбелязано в точка 17 от настоящото решение, запитващата юрисдикция счита, че би било contra legem тълкуване на разглежданата в главното производство национална правна уредба — а именно член 7 от HOAI — което да е в съответствие с изискванията на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123.

30 На второ място, следва да се отбележи, че когато националната правна уредба не може да се тълкува в съответствие с изискванията на правото на Съюза, принципът на предимство на правото на Съюза изисква националният съд, натоварен в рамките на своята компетентност с прилагането на разпоредбите от правото на Съюза, да гарантира пълното им действие, като при необходимост по собствена инициатива оставя без приложение противоречащите им разпоредби от националното законодателство, дори да са по-късни, без да е необходимо да иска или да изчаква тяхната предварителна отмяна по законодателен път или по какъвто и да било друг ред, предвиден в конституцията (вж. в този смисъл решение от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 58 и цитираната съдебна практика).

31 Въпреки това трябва също така да се имат предвид другите съществени особености на правото на Съюза, и по-специално естеството и правните последици на директивите (вж. в този смисъл решение от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 59).

32 Така директива не може сама по себе си да поражда задължения за частноправен субект и следователно тя самата не може да му бъде противопоставяна пред национална юрисдикция. Всъщност съгласно член 288, трета алинея ДФЕС обвързващият характер на директива, на който се основава възможността за позоваване на нея, е налице само по отношение на „държавите членки, до ко[и]то е адресиран[а]“, като Съюзът има правомощия за общо и абстрактно налагане с незабавно действие на задължения на частноправни субекти само там, където е оправомощен да приема регламенти. Следователно, дори да е ясна, точна и безусловна, разпоредба от директива не позволява на националния съд да изключи противоречаща ѝ разпоредба от вътрешното си право, ако по този начин се стига до налагане на допълнително задължение на частноправен субект (решение от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 65—67 и цитираната съдебна практика).

33 От това следва, че национална юрисдикция не е длъжна само въз основа на правото на Съюза да остави без приложение разпоредба от националното си право, противоречаща на разпоредба от правото на Съюза, ако последната няма директен ефект (решение от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 68), без обаче да се засяга възможността тази юрисдикция, както и всеки компетентен национален административен орган, да не приложи — въз основа на вътрешното право — всяка разпоредба от националното право, която противоречи на разпоредба от правото на Съюза без директен ефект.

34 В настоящия случай Съдът действително вече е постановил, че член 15, параграф 1 от Директива 2006/123 може да породи директен ефект, доколкото във второто изречение от този параграф на държавите членки се възлага безусловно и достатъчно точно задължение да адаптират своите законови, подзаконови и административни разпоредби, така че да станат съвместими с условията, посочени в параграф 3 от същия член (вж. в този смисъл решение от 30 януари 2018 г., X и Visser, C-360/15 и C-31/16, EU:C:2018:44, т. 130).

35 В случая обаче тази разпоредба сама по себе си е изтъкната в спор между частноправни субекти с цел да се остави без приложение национална правна уредба, която ѝ противоречи.

36 Ако член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 се приложи в рамките на спора по главното производство, по силата на тази разпоредба MN би бил лишен от правото си, произтичащо от член 7 от HOAI, да претендира за посочените в този член ставки и следователно той би бил длъжен да приеме сумата, определена в

разглеждания в главното производство договор. Припомнената в точки 32 и 33 от настоящото решение съдебна практика обаче изключва възможността на тази разпоредба да се признае подобно действие единствено въз основа на правото на Съюза.

37 Затова запитващата юрисдикция не е длъжна само въз основа на това право да остави без приложение член 7 от HOAI, дори последният да противоречи на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123.

38 Тези съображения не могат да се поставят под въпрос от решение от 4 юли 2019 г., Комисия/Германия (C-377/17, EU:C:2019:562), в което Съдът е приел, че запазвайки предвидените в член 7 от HOAI задължителни тарифи за проектантските услуги на архитекти и инженери, Федерална република Германия не е изпълнила задълженията си по член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123.

39 Действително съгласно член 260, параграф 1 ДФЕС, ако Съдът установи, че държава членка не е изпълнила свое задължение, което произтича от Договорите, тази държава е длъжна да предприеме необходимите мерки с оглед на изпълнението на решението на Съда. Освен това съгласно постоянната съдебна практика компетентните национални юрисдикции и административни органи са длъжни да вземат всички мерки, улесняващи постигането на пълното действие на правото на Съюза, и следователно евентуално да оставят без приложение национална разпоредба, която противоречи на правото на Съюза (вж. в този смисъл решения от 13 юли 1972 г., Комисия/Италия, 48/71, EU:C:1972:65, т. 7 и от 16 декември 2010 г., Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, EU:C:2010:778, т. 52 и 53 и цитираната съдебна практика).

40 Съдът обаче е приел също така, че решенията, постановени по членове 258—260 ДФЕС, са насочени преди всичко към определяне на задълженията на държавите членки в случай на неизпълнение от тяхна страна, а не към предоставяне на права на частноправните субекти, като се има предвид, че тези права произтичат не от посочените решения, а от самите разпоредби на правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 14 декември 1982 г., Waterkeyn и др., 314/81—316/81 и 83/82, EU:C:1982:430, т. 15 и 16). От това следва, че в рамките на спор между частноправни субекти компетентните национални юрисдикции и административни органи не са длъжни — само въз основа на такива решения — да оставят без приложение национална правна уредба, която противоречи на разпоредба на директива.

41 При това положение, на трето място, следва да се припомни, че увредената от несъответствието на националното право с правото на Съюза страна би могла да се позове на съдебната практика, произтичаща от решение от 19 ноември 1991 г., Francovich и др. (C-6/90 и C-9/90, EU:C:1991:428), за да получи евентуално обезщетение за претърпяната вреда (вж. в този смисъл решение от 15 януари 2014 г., Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, т. 50 и цитираната съдебна практика).

42 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика принципът на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 92 и цитираната съдебна практика).

43 Така всяка от държавите членки е длъжна да се увери, че частноправните субекти ще бъдат обезщетени за вредите, които им причинява неспазването на правото на Съюза, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава членка носи отговорност за поправянето на вредите (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 93 и цитираната съдебна практика).

44 Освен това, що се отнася до условията за ангажиране на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, Съдът многократно е приемал, че увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 94 и цитираната съдебна практика).

45 От постоянната съдебна практика следва също така, че прилагането на тези условия, позволяващи държавите членки да се приемат за отговорни за вредите, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, трябва по принцип да се извършва от националните юрисдикции съобразно насоките, дадени от Съда за тяхното прилагане (решение от 4 октомври 2018 г., Кантарев, C-571/16, EU:C:2018:807, т. 95 и цитираната съдебна практика).

46 В настоящия случай Съдът вече е постановил, че запазвайки предвидените в член 7 от HOAI задължителни тарифи за проектантските услуги на архитекти и инженери, Федерална република Германия не е изпълнила задълженията си по член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 (вж. в този смисъл решение от 4 юли 2019 г., Комисия/Германия, C-377/17, EU:C:2019:562) и че тази разпоредба не допуска такава национална правна уредба, съгласно която е забранено в договорите с архитекти или инженери да се уговарят възнаграждения под определените минимални ставки (вж. в този смисъл определение от 6 февруари 2020 г., hapeg dresden, C-137/18, непубликувано, EU:C:2020:84, т. 21).

47 От постоянната практика на Съда следва, че нарушението на правото на Съюза е явно съществено, когато е продължило въпреки постановяването на съдебно решение, установяващо твърдяното неизпълнение на задължение, на решение по преюдициално запитване или на трайно установена практика на Съда в конкретната област, от които е видно, че въпросното поведение съставлява нарушение (решения от 5 март 1996 г., Brasserie du pêcheur и Factortame, C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 57 и от 30 май 2017 г., Safa Nicu Sepahan/Съвет, C-45/15 P, EU:C:2017:402 т. 31).

48 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че национална юрисдикция, сезирана със спор единствено между частноправни субекти, не е длъжна — само въз основа на посоченото право — да остави без приложение национална правна уредба, която в нарушение на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123 определя минимални ставки на възнагражденията за услугите на архитекти и инженери и съгласно която уговорките, отклоняващи се от тази правна уредба, са недействителни, като обаче не се засяга, от една страна, възможността за тази юрисдикция в рамките на такъв спор да не

приложи посочената правна уредба въз основа на вътрешното право, и от друга страна, правото на увредената от несъответствието на националното право с правото на Съюза страна да поиска обезщетение за претърпяната от нея вреда.

По втория въпрос

49 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 49 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която определя минимални ставки за услугите на архитекти и инженери и съгласно която уговорките, отклоняващи се от тази правна уредба, са недействителни.

50 В това отношение следва да се припомни, че разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно свободата на установяване, свободното предоставяне на услуги и свободното движение на капитали по принцип не се прилагат към положение, което във всичките си аспекти е свързано само с една държава членка (решение от 15 ноември 2016 г., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, т. 47 и цитираната съдебна практика).

51 Както е видно от акта за преюдициално запитване, всички аспекти на спора по главното производство са свързани само с Федерална република Германия. Всъщност нищо в преписката, с която разполага Съдът, не сочи, че някоя от страните в главното производство е установена извън територията на Федерална република Германия или че разглежданите в главното производство услуги са били извършени извън тази територия.

52 В това отношение следва да се отбележи, че Съдът, сезиран от национална юрисдикция в контекста на спор, който във всичките си аспекти е свързан само с една държава членка, не може — без съответно указание от страна на тази юрисдикция — да приеме, че преюдициалното запитване за тълкуване на разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно основните свободи е нужно на посочената юрисдикция, за да реши висящия пред нея спор. Всъщност от акта за преюдициално запитване трябва да личат конкретните обстоятелства, въз основа на които може да се установи връзка между членове 49 ДФЕС, 56 ДФЕС или 63 ДФЕС и предмета или обстоятелствата на спор, който във всичките си аспекти е свързан само със съответната държава членка (вж. в този смисъл решение от 15 ноември 2016 г., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, т. 54).

53 Следователно при положение като разглежданото в главното производство запитващата юрисдикция трябва да укаже на Съда, както изисква член 94 от Процедурния му правилник, по какъв начин, въпреки изцяло вътрешния му характер, висящият пред нея спор е свързан с разпоредбите на правото на Съюза относно основните свободи, така че исканото преюдициално тълкуване да е нужно за решаването на този спор (вж. в този смисъл решение от 15 ноември 2016 г., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, т. 55).

54 При положение че актът за преюдициално запитване не съдържа никакво указание в този смисъл, настоящият въпрос не може да се приеме за допустим (вж. в този смисъл решения от 20 септември 2018 г., Fremoluc, C-343/17, EU:C:2018:754, т. 33, от 14 ноември 2018 г., Memoria и Dall'Antonia, C-342/17, EU:C:2018:906, т. 21 и от 24 октомври 2019 г., Belgische Staat, C-469/18 и C-470/18, EU:C:2019:895, т. 26).

55 По изложените съображения следва да се приеме, че вторият въпрос е недопустим.

По съдебните разноски

56 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че национална юрисдикция, сезирана със спор единствено между частноправни субекти, не е длъжна — само въз основа на посоченото право — да остави без приложение национална правна уредба, която в нарушение на член 15, параграф 1, параграф 2, буква ж) и параграф 3 от Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар определя минимални ставки на възнагражденията за услугите на архитекти и инженери и съгласно която уговорките, отклоняващи се от тази правна уредба, са недействителни, като обаче не се засяга, от една страна, възможността за тази юрисдикция в рамките на такъв спор да не приложи посочената правна уредба въз основа на вътрешното право и от друга страна, правото на увредената от несъответствието на националното право с правото на Съюза страна да поиска обезщетение за претърпяната от нея вреда.

Подписи